

МОНГОЛ УЛСЫН ШҮҮХИЙН 2010 ОНЫ ШҮҮН
ТАСЛАХ АЖИЛЛАГААНЫ НЭГДСЭН ДҮНГИЙН
ТУХАЙ ТАНИЛЦУУЛГА

2011 оны 01 дүгээр
сарын 14-ний өдөр

Улаанбаатар
хот

Нэг. Эрүүгийн шүүн таслах ажиллагааны талаар

Анхан шатны шүүхүүд 2010 онд 9638 хүнд холбогдох 6372 эрүүгийн хэрэг хүлээн авч, 956 хүнд холбогдох 515 эрүүгийн хэргийг нэмэлт хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт хийлгэхээр буцааж, 13 хүнд холбогдох 11 хэргийг харъяаллын дагуу шилжүүлж, шүүгдэгч, хохирогч эвлэрснээр 475, цагаатгах тогтоолоор 224 хүнд холбогдох хэргийг хэрэгсэхгүй болгож, 7292 хүнд холбогдох 5460 хэргийг таслан шийдвэрлэж, 678 холбогдогчтой 386 хэргийн үлдэгдэлтэй байна.

Өнгөрсөн оноос шийдвэрлэсэн эрүүгийн хэрэг 1,0 хувиар өсч, ял шийтгүүлэгчид 2,9 хувиар буурчээ.

Анхан шатны шүүхээр 2010 онд таслан шийдвэрлэсэн эрүүгийн хэргийн тоо, ял шийтгүүлэгчдийг өмнөх онтой нь харьцуулж үзвэл:

Д/д	Шүүх	Эрүүгийн хэргийн тоо				Ял шийтгүүлэгчдийн тоо			
		Бүтэн жилд		Өсөлт, бууралт		Бүтэн жилд		Өсөлт, бууралт	
		2009 он	2010 он	тоо	хувь	2009 он	2010 он	тоо	хувь
1	Архангай	76	87	11	14.47	131	130	-1	-0.76
2	Баян-Өлгий	89	62	-27	-30.34	100	79	-21	-21.00
3	Баянхонгор	161	154	-7	-4.35	165	188	23	13.94
4	Булган	97	74	-23	-23.71	133	102	-31	-23.31
5	Говь-Алтай	45	64	19	42.22	63	80	17	26.98
6	Говьсүмбэр	34	46	12	35.29	34	46	12	35.29
7	Дархан-Уул	259	247	-12	-4.63	380	339	-41	-10.79
8	Дорнод	136	125	-11	-8.09	166	157	-9	-5.42
9	Дорноговь	208	232	24	11.54	285	298	13	4.56
10	Дундговь	71	68	-3	-4.23	104	78	-26	-25.00
11	Завхан	87	68	-19	-21.84	119	81	-38	-31.93
12	Орхон	167	150	-17	-10.18	259	236	-23	-8.88
13	Өвөрхангай	125	164	39	31.20	183	221	38	20.77
14	Өмнөговь	116	117	1	0.86	147	160	13	8.84
15	Сүхбаатар	105	114	9	8.57	117	122	5	4.27
16	Сэлэнгэ	338	284	-54	-15.98	540	389	-151	-27.96
17	Төв	181	170	-11	-6.08	232	215	-17	-7.33
18	Увс	166	143	-23	-13.86	246	195	-51	-20.73
19	Ховд	125	104	-21	-16.80	142	147	5	3.52
20	Хөвсгөл	124	111	-13	-10.48	154	138	-16	-10.39
21	Хэнтий	174	155	-19	-10.92	224	191	-33	-14.73
22	Нийслэл	2523	2721	198	7.85	3589	3700	111	3.09
	Дүн	5407	5460	53	0.98	7513	7292	-221	-2.94

байдалтай байна.

Таслан шийдвэрлэсэн эрүүгийн хэрэг Дундговь, Баянхонгор, Дархан-Уул, Төв, Дорнод, Орхон, Хөвсгөл, Хэнтий, Увс, Сэлэнгэ, Ховд, Завхан, Булган, Баян-Өлгий аймагт 4,2 – 30,3 хувиар буурч, Өмнөговь, Нийслэл, Сүхбаатар, Дорноговь, Архангай, Өвөрхангай, Говьсүмбэр, Говь-Алтай аймагт 0,9 – 42,2 хувиар нэмэгджээ.

Ял шийтгүүлэгчид Архангай, Дорнод, Төв, Орхон, Хөвсгөл, Дархан-Уул, Хэнтий, Увс, Баян-Өлгий, Булган, Дундговь, Сэлэнгэ, Завхан аймагт 0,8 – 31,9 хувиар буурч, Нийслэл, Ховд, Сүхбаатар, Дорноговь, Өмнөговь, Баянхонгор, Өвөрхангай, Говь-Алтай, Говьсүмбэр аймагт 3,1 – 35,3 хувиар өссөн байна.

Анхаарал татаж байгаа эрүүгийн хэргийг авч үзвэл:

Д/д	Хэргийн төрөл	Хэргийн тоо				Ял шийтгүүлэгчид			
		Бүтэн жилд		Өсөлт, бууралт		Бүтэн жилд		Өсөлт, бууралт	
		2009 он	2010 он	тоо	хувь	2009 он	2010 он	тоо	хувь
1	Хүнийг санаатай алах гэмт хэрэг	219	244	25	11.4	239	280	41	17.2
2	Бусдын бие махбодид хүнд гэмтэл санаатай учруулах гэмт хэрэг	284	330	46	16.2	295	344	49	16.6
3	Бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах гэмт хэрэг	1349	1235	-114	-8.5	2195	1903	-292	-13.3
4	Танхайрах гэмт хэрэг	746	807	61	8.2	1060	1202	142	13.4
5	Бусдын эд хөрөнгийг дээрэмдэх гэмт хэрэг	284	250	-34	-12.0	620	488	-132	-21.3
6	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг гэмт хэрэг	712	751	39	5.5	711	770	59	8.3
7	Албан тушаалын гэмт хэрэг	10	16	6	60.0	20	27	7	35.0
8	Эд зүйлийг хууль бусаар хил нэвтрүүлэх гэмт хэрэг	66	57	-9	-13.6	78	83	5	6.4

байдалтай байна.

Эдгээр төрлийн гэмт хэрэг таслан шийдвэрлэсэн нийт хэргийн 67,6 хувь, ял шийтгүүлэгчдийн 69,9 хувийг эзэлж байгаа бол бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах, танхайрах, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн нийлбэр нь нийт хэргийн 51,2, ял шийтгүүлэгчдийн 53,1 хувийг эзэлж байна.

Өнгөрсөн оныхоос бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах гэмт хэрэг 8,5, бусдын эд хөрөнгийг дээрэмдэх гэмт хэрэг 12,0, эд зүйлийг хууль бусаар хил нэвтрүүлэх гэмт хэрэг 13,6 хувиар буурсан бол, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг 5,5, танхайрах гэмт хэрэг 8,2, бусдыг санаатай алсан гэмт хэрэг 11,4, бусдын бие махбодид хүнд гэмтэл санаатай учруулах гэмт хэрэг 16,2, албан тушаалын гэмт хэрэг 60,0 хувиар тус тус өсчээ.

Ял шийтгүүлэгчдийн байдлыг авч үзвэл:

Д/д	Үзүүлэлт	Бүтэн жил		Өсөлт, бууралт	
		2009 он	2010 он	Тоо	Хувиар
Ял шийтгүүлэгчид. Үүнээс:	Насанд хүрээгүй этгээд	386	451	65	16.8
	Эмэгтэйчүүд	656	612	-44	-6.7
	Гадаадын харъяат	26	30	4	15.4
	Урьд ял шийтгүүлсэн	1637	1645	8	0.5
	Гэмт хэрэг бүлэглэж үйлдсэн	1314	1407	93	7.1
	Согтуугаар гэмт хэрэг үйлдсэн	1610	1512	-98	-6.1
	Ажил, сургуульгүй хүмүүс	5047	4881	-166	-3.3

байдалтай байна.

Гэмт хэргийн улмаас нийтдээ 26 тэрбум 312 сая төгрөгийн эд хөрөнгийн хохирол учирч, 535 хүний амь хохирч, 2284 хүний биед (хүнд, хүндэвтэр, хөнгөн) гэмтэл учирчээ.

Шүүхээс оногдуулсан ял шийтгэлийн байдлыг авч үзвэл:

Д/д	Төрөл	Бүтэн жил		Нийт ялын дотор эзлэх хувь	
		2009 он	2010 он	2009 он	2010 он
Нийт ял шийтгүүлэгчид		7513	7292		
1	<i>Хорих ялаар бүгд: Үүнээс</i>	5742	5537	76.4	75.9
	а/ Хорих ялыг биечлэн эдлүүлсэн	3074	2543		
	б/ Тэнссэн	2013	2444		
	в/ Эрүүгийн хуулийн 62, 63-р зүйлээр шийтгэх тогтоол биелүүлэхийг хойшлуулсан Үүнээс:	305	434		
	а/Насанд хүрээгүй этгээд	226	353		
	б/Жирэмсэн эмэгтэй 3 хүртэлх насны хүүхэдтэй эх, ганц бие эцэг	79	81		
	г/ Өршөөл үзүүлсэн	350	116		
	2	<i>Хорихоос өөр төрлийн ял шийтгүүлсэн: Үүнээс</i>	1696	1668	22.6
а/ Торгох ял	260	281			
б/ Албадан ажил хийлгэх ял	337	376			
в/ Баривчлах ял	1099	1011			
3	<i>Бусад ял</i>	11	19	0.1	0.3
4	<i>Хүмүүжлийн чанартай албадлагын арга хэмжээ</i>	64	68	0.9	0.9

байдалтай байна.

Ял шийтгүүлэгчдийн 75,9 хувьд хорих, 5,1 хувьд албадан ажил хийлгэх, 13,9 хувьд баривчлах, 0,3 хувьд бусад ял оногдуулж, насанд хүрээгүй 68 этгээдэд (0,9 хувь) хүмүүжлийн чанартай албадлагын арга хэмжээг авчээ. Мөн 3,9 хувь буюу 281 хүнийг 1 тэрбум 247 сая төгрөгөөр торгох ял оногдуулжээ.

2543 хүнд оногдуулсан хорих ялыг биечлэн эдлүүлсэн нь хорих ял шийтгүүлэгчдийн 45,9 хувь нь болж байна.

Хорих ялыг биечлэн эдлүүлсэн ба баривчлах ялаар шийтгүүлсэн хүн 3554 байгаа нь нийт ял шийтгүүлэгчдийн 48,7 хувийг эзэлж байна.

Шүүх эд хөрөнгө хураах нэмэгдэл ялыг 364 хүнд хэрэглэж 855,7 сая төгрөг гаргуулсны дээр, тодорхой албан тушаал эрхлэх буюу тодорхой үйл ажиллагаа явуулах эрх хасах ялыг 468 хүнд нэмэгдэл ялын чанартайгаар оногдуулжээ.

Шүүх хорих ял биечлэн эдлүүлсэн 2543 хүний 63,1 хувийг жирийн, 35,3 хувийг чанга, 1,4 хувийг онцгой, 0,2 хувийг гяндангийн дэглэмд ял эдлүүлэхээр тогтоожээ.

Аймаг, нийслэлийн шүүхүүд давж заалдах журмаар эрүүгийн 2129 хэрэг хүлээн авснаас 2016 хэргийг хянан шийдвэрлэж, 1037 буюу 51,4 хувьд нь захирамж, тогтоолыг хэвээр үлдээж, 476 буюу 23,6 хувьд нь захирамж, тогтоолд өөрчлөлт оруулж, 503 буюу 25,0 хувьд нь захирамж, тогтоолыг хүчингүй болгожээ. Оны эцэст 69 хэргийн үлдэгдэлтэй гарав. 44 хэргийн хувьд эрх бүхий этгээд гаргасан гомдол, эсэргүүцлээсээ татгалзан буцаан авчээ.

Үзүүлэлт	Бүтэн жилд		Хянагдсан хэрэгт эзлэх хувь		
	2009 он	2010 он	2009 он	2010 он	зөрүү /+/, -/
Хянан шийдвэрлэсэн бүгд	2110	2016			
Хэвээр үлдээсэн	1089	1037	51.6	51.4	- 0.2
Өөрчлөлт оруулсан	554	476	26.3	23.6	- 2.7
Хүчингүй болгосон	467	503	22.1	25.0	+ 2.9
Үлдэгдэл	65	69			

Давж заалдах шатны шүүх 979 тогтоолыг өөрчилж, хүчингүй болгосон нь нийт хянагдсан хэргийн 48,6 хувийг эзэлж байна.

Хяналтын шатны журмаар эрүүгийн 726 хэрэг хүлээн авснаас, 551 хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсний 207 нь прокурорын дүгнэлтээр шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас шүүхийн шийдвэрийг хянуулах тухай хүсэлтийг шийдвэрлэсэн хэрэг байна. Үүний 191 нь цагаатгалын хэрэг. Мөн 141 хэргийг хянаж, хариу өгсөн ба эхний хагас жилд 34 хэргийн үлдэгдэлтэй гарав. Хяналтын шатны шүүхээр хянан хэлэлцэгдсэн эрүүгийн хэргийн шийтгэх тогтоол, магадлалын 208 буюу 37,7 хувийг хэвээр үлдээж, 50 буюу 9,1 хувийг өөрчилж, 293 буюу 53,2 хувийг хүчингүй болгожээ.

		Бүтэн жилд		Хянагдсан хэрэгт эзлэх хувь		
		2009 он	2010 он	2009 он	2010 он	зөрүү +/-,-/-
Хүлээн авсан хэрэг		687	726			
Хянаад хариу өгсөн хэрэг		132	141			
Нийт шийдвэрлэсэн хэрэг Үүнээс:		546	551			
Хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн хэрэг		485	331			
Улсын Дээд шүүхийн нийт шүүгчдийн хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн		12	13			
Шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас хянуулах хүсэлтийг шийдвэрлэсэн		49	207			
Үүнээс:	Хэвээр үлдээсэн	234	208	42,9	37,7	-5,2
	Өөрчлөлт оруулсан	122	50	22,3	9,1	-13,2
	Хүчингүй болгосон	190	293	34,8	53,2	+14,8
Үлдэгдэл		9	34			

Хяналтын шатны шүүх 343 тогтоол, магадлалыг өөрчилж, хүчингүй болгосон нь нийт хянагдсан хэргийн 62,3 хувийг эзэлж байна.

Хоёр. Иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны талаар

Анхан шатны шүүхүүд 48170 нэхэмжлэл, гомдол, хүсэлт хүлээн авч, 8303 нэхэмжлэлийг хуульд заасан үндэслэлээр хүлээн авахаас татгалзах, буцаах, харъяаллын дагуу зохих байгууллагад шилжүүлэх зэрэг ажиллагааг хийж, бүгд 35787 хэрэг хянан шийдвэрлэсэн нь өмнөх оноос 35 хэргээр буюу 0,1 хувиар буурсан байна. Оны эцэст 4080 хэргийн үлдэгдэлтэй гарав.

Хянан шийдвэрлэсэн нийт 35787 хэргийн 13994 буюу **39,1** хувийг Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 74 дүгээр зүйлд заасан хялбаршуулсан журмаар, 20943 буюу 58,5 хувийг шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцжээ.

Анхан шатны шүүхээр 2010 онд хянан шийдвэрлэсэн иргэний хэргийг урьд онтой харьцуулж үзвэл:

Д/д	Шүүх	Бүтэн жилд		өсөлт, бууралт	
		2009 он	2010 он	тоо	хувь
1	Архангай	949	843	-106	-11.17
2	Баян-Өлгий	1048	935	-113	-10.78
3	Баянхонгор	1052	853	-199	-18.92
4	Булган	846	731	-115	-13.59
5	Говь-Алтай	782	678	-104	-13.30
6	Говьсүмбэр	496	292	-204	-41.13
7	Дархан-Уул	1958	2062	104	5.31
8	Дорнод	1134	1056	-78	-6.88
9	Дорноговь	1082	887	-195	-18.02
10	Дундговь	529	566	37	6.99
11	Завхан	954	924	-30	-3.14

12	Орхон	1470	1419	-51	-3.47
13	Өвөрхангай	1565	1768	203	12.97
14	Өмнөговь	594	553	-41	-6.90
15	Сүхбаатар	848	689	-159	-18.75
16	Сэлэнгэ	1676	1520	-156	-9.31
17	Төв	1307	1404	97	7.42
18	Увс	672	686	14	2.08
19	Ховд	1053	1599	546	51.85
20	Хөвсгөл	1717	1925	208	12.11
21	Хэнтий	1826	974	-852	-46.66
22	Нийслэл	12264	13423	1159	9.45
	Дүн	35822	35787	-35	-0.10

байдалтай байна.

Хянан шийдвэрлэсэн иргэний хэрэг Увс, Дархан-Уул, Дундговь, Төв, Нийслэл, Хөвсгөл, Өвөрхангай, Ховд аймагт 2,1 – 51,9 хувиар нэмэгджээ. Харин Завхан, Орхон, Дорнод, Өмнөговь, Сэлэнгэ, Баян-Өлгий, Архангай, Говь-Алтай, Булган, Дорноговь, Сүхбаатар, Баянхонгор, Говьсүмбэр, Хэнтий аймагт 3,1 – 46,7 хувиар буурчээ.

Хянан шийдвэрлэсэн иргэний хэргийг эрх зүйн төрлөөр авч үзвэл:

төрөл	Бүтэн жилд		Нийт хэрэгт эзлэх хувь		Зөрүү /+,/-/
	2009 он	2010 он	2009 он	2010 он	
Нийт иргэний хэрэг	35822	35787			
Иргэний эрх зүйн маргаан	15508	14834	43,3	41,5	-1,8
Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулиар	11137	12159	31,1	34,0	+2,9
Гэр бүлийн эрх зүйн маргаан	4294	4732	12,0	13,2	+1,2
Хөдөлмөрийн эрх зүйн маргаан	967	978	2,7	2,7	-
Бусад эрх зүйн маргаан: Үүнээс:	3916	3084	10,9	8,6	-2,3
Монгол улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулиар	63	33			
Дампуурлын тухай хуулиар	1	1			
Компаний тухай хуулиар	13	11			
Нийгмийн даатгалын багц хуулиар	401	254			
Патентийн тухай хуулиар	2	2			
Зохиогчийн эрхийн тухай хуулиар	2	0			
Үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлийн тухай хуулиар	1	4			
Төрийн албаны тухай хуулиар	10	9			
Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатгах, тэдэнд нөхөх олговор олгох тухай хуулиар	123	85			
Бусад хуулиар	3300	2685			

Нийт хэрэгт иргэний эрх зүйн маргаан 41,5, иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх эрх зүйн маргаан 34,0, гэр бүлийн эрх зүйн маргаан 13,2, хөдөлмөрийн эрх зүйн маргаан 2,7 хувийг тус тус эзэлж байна.

Аймаг, нийслэлийн шүүхүүд давж заалдах журмаар 2245 хэрэг хүлээн авснаас 2102 хэргийг хянан шийдвэрлэж, үүнээс 1134 буюу 54,0 хувьд нь шийдвэрийг хэвээр үлдээж, 543 буюу 25,8 хувьд нь шийдвэрт өөрчлөлт оруулж, 425 буюу 20,2 хувьд нь шийдвэрийг хүчингүй болгож, оны эцэст 98 хэргийн үлдэгдэлтэй гарав. 15 хэрэг нь давж заалдах гомдлыг хэлэлцэхээс татгалзаж, 30 хэргийн хувьд эрх бүхий этгээд гаргасан гомдол, эсэргүүцлээсээ татгалзан буцаан авчээ.

Үзүүлэлт	Бүтэн жилд		Хянагдсан хэрэгт эзлэх хувь		
	2009 он	2010 он	2009 он	2010 он	зөрүү /+/,/-/
Хянан шийдвэрлэсэн бүгд	2006	2102			
Хэвээр үлдээсэн	965	1134	48,1	54,0	+5,9
Өөрчлөлт оруулсан	597	543	29,8	25,8	-4,0
Хүчингүй болгосон	444	425	22,1	20,2	-1,9
Үлдэгдэл	81	98			

Давж заалдах шатны шүүх 968 шийдвэрийг өөрчилж, хүчингүй болгосон нь нийт хянагдсан хэргийн 46,1 хувийг эзэлж байна.

Хяналтын шатны журмаар иргэний 1334 хэрэг хүлээн авч, 257-г хянан хариу өгч, 1025 хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцсэн байна. Үүнээс шийдвэр, магадлалын 615 буюу 60,0 хувийг хэвээр үлдээж, 248 буюу 24,2 хувийг өөрчилж, 162 буюу 15,8 хувийг нь хүчингүй болгож, 52 хэргийн үлдэгдэлтэй гарав. Хянан шийдвэрлэсэн нийт 1025 хэргээс 3 хэргийг Улсын Дээд шүүхийн нийт шүүгчдийн хуралдаанаар, 38 хэргийг шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас хянан шийдвэрлэжээ.

	Бүтэн жилд		Хянагдсан хэрэгт эзлэх хувь			
	2009 он	2010 он	2009 он	2010 он	зөрүү /+/,/-/	
Хүлээн авсан хэрэг	1060	1334				
Хянаад хариу өгсөн хэрэг	192	257				
Нийт шийдвэрлэсэн хэрэг Үүнээс:	803	1025				
Хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн хэрэг	746	984				
Улсын Дээд шүүхийн нийт шүүгчдийн хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн	1	3				
Шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас хянуулах хүсэлтийг шийдвэрлэсэн	56	38				
Үүнээс	Хэвээр үлдээсэн	467	615	58,2	60,0	+1,8
	Өөрчлөлт оруулсан	221	248	27,5	24,2	-3,3
	Хүчингүй болгосон	115	162	14,3	15,8	+1,5
Үлдэгдэл	65	52				

Хяналтын шатны шүүх 410 шийдвэр, магадлалыг өөрчилж хүчингүй болгосон нь нийт хянагдсан хэргийн 40,0 хувийг эзэлж байна.

Гурав. Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны талаар

Захиргааны хэргийн шүүхүүд 2010 онд 1625 нэхэмжлэл, гомдол хүлээн авч, 356 нэхэмжлэлийг Захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан үндэслэлээр харъяаллын дагуу зохих байгууллагад шилжүүлэх буюу захиргааны журмаар урьдчилан шийдвэрлүүлэх шаардлагыг хангуулахаар нэхэмжлэгчид нь буцааж, 1031 хэргийг хянан шийдвэрлэсэн нь өмнөх оноос 43 хэргээр буюу 4.0 хувиар буурчээ.

Оны эцэст 238 хэргийн үлдэгдэлтэй гарсны дотор хуульд заасан үндэслэлээр 36 хэргийн хянан шийдвэрлэх ажиллагааг түдгэлзүүлж, 58 хэргийн шүүх хуралдааныг хойшлуулж, 144 хэрэгт хянан шийдвэрлэх ажиллагаа явуулж байна.

2010 онд хянан шийдвэрлэсэн захиргааны хэргийг шүүх тус бүрээр үзүүлбэл:

Д/д	Шүүх	Бүтэн жилд		Өсөлт, бууралт	
		2009 он	2010 он	тоо	хувь
1	Архангай	25	19	-6	-24.00
2	Баян-Өлгий	69	66	-3	-4.35
3	Баянхонгор	21	21	0	0.00
4	Булган	30	29	-1	-3.33
5	Говь-Алтай	14	11	-3	-21.43
6	Говьсүмбэр	15	9	-6	-40.00
7	Дархан-Уул	29	29	0	0.00
8	Дорнод	20	21	1	5.00
9	Дорноговь	22	18	-4	-18.18
10	Дундговь	10	12	2	20.00
11	Завхан	37	12	-25	-67.57
12	Орхон	65	39	-26	-40.00
13	Өвөрхангай	52	38	-14	-26.92
14	Өмнөговь	10	11	1	10.00
15	Сүхбаатар	40	24	-16	-40.00
16	Сэлэнгэ	26	21	-5	-19.23
17	Төв	29	31	2	6.90
18	Увс	12	22	10	83.33
19	Ховд	28	8	-20	-71.43
20	Хөвсгөл	50	34	-16	-32.00
21	Хэнтий	20	24	4	20.00
22	Нийслэл	450	532	82	18.22
	Дүн	1074	1031	-43	-4.00

байдалтай байна.

Хянан шийдвэрлэсэн захиргааны хэрэг Дорнод, Төв, Өмнөговь, Нийслэл, Дундговь, Хэнтий, Увс аймагт 5,0 – 83,3 хувиар нэмэгдэж, Булган, Баян-Өлгий, Дорноговь, Сэлэнгэ, Говь-Алтай, Архангай, Өвөрхангай, Хөвсгөл, Сүхбаатар, Орхон, Говьсүмбэр, Завхан, Ховд аймагт 3,3 – 71,4 хувиар буурчээ. Харин Баянхонгор, Дархан-Уул аймаг өмнөх оны мөн үетэй адил байна.

Хянан шийдвэрлэсэн захиргааны хэргийг маргааны төрлөөр авч үзвэл,

Маргааны төрөл	Бүтэн жилд		Нийт хэрэгт эзлэх хувь	
	2009 он	2010 он	2009 он	2010 он
Нийт захиргааны хэрэг	1074	1031		
Сонгуультай холбоотой маргаан	69	38	6,4	3,7
Төрийн албаны тухай хуулиар	197	214	18,3	20,8
Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай маргаан	9	9	0,9	0,9
Үл хөдлөх эд хөрөнгийн улсын бүртгэлтэй холбоотой маргаан	71	69	6,6	6,7
Газрын маргаан	228	214	21,2	20,8
Ашигт малтмалтай холбоотой маргаан	61	76	5,7	7,4
Татварын маргаан	87	116	8,1	11,2
Тендерийн маргаан	34	35	3,2	3,3
Бусад маргаан	318	260	29,6	25,2

байдалтай байна.

Улсын Дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхим давж заалдах шатаар 573 хэрэг хүлээн авч, 521 хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцсэнээс, 5 хэргийг шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас хянан шийдвэрлэж, үүнээс 62,8 хувь буюу 327 шийдвэр, захирамжийг хэвээр үлдээж, 10,9 хувь буюу 57 шийдвэрт өөрчлөлт оруулж, 26,3 хувь буюу 137 шийдвэр захирамжийг хүчингүй болгож, оны эцэст 29 хэргийг үлдэгдэлтэй гарчээ. 23 хэргийн хувьд эрх бүхий этгээд гаргасан гомдлоосоо татгалзсан байна.

Үзүүлэлт	Бүтэн жилд		Хянагдсан хэрэгт эзлэх хувь			
	2009 он	2010 он	2009 он	2010 он	зөрүү /+/, -/	
Хүлээн авсан хэрэг	521	573				
Хянаад хариу өгсөн хэрэг	8	23				
Нийт шийдвэрлэсэн хэрэг Үүнээс:	476	521				
Хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн хэрэг	472	516				
Шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас шүүхийн шийдвэрийг хянасан	4	5				
Үүнээс:	Хэвээр үлдээсэн	309	327	64,9	62,8	-2,1
	Өөрчлөлт оруулсан	47	57	9,9	10,9	+1,0
	Хүчингүй болгосон	120	137	25,2	26,3	+1,1
Үлдэгдэл	37	29				

Хяналтын шатны шүүх 427 хэрэг хүлээн авснаас 324 хэргийг шүүх хуралдаанаар хянан шийдвэрлэж, 83 хэргийг хянан хариу өгч, одоо 20 хэргийн үлдэгдэлтэй байна. Хянан хэлэлцсэн 324 хэргээс 12 хэргийг шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас хянан шийдвэрлэжээ. Хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хянан хэлэлцэгдсэн 324 хэргийн 67,0 хувь буюу 217 шийдвэр, магадлалыг хэвээр үлдээж, 23,8 хувь буюу 77 шийдвэр, магадлалыг өөрчилж, 9,2 хувь буюу 30 шийдвэр, магадлалыг хүчингүй болгожээ.

Үзүүлэлт		Бүтэн жилд		Хянагдсан хэрэгт эзлэх хувь		
		2009 он	2010 он	2009 он	2010 он	зөрүү /+/,/-/
Хүлээн авсан хэрэг		338	427			
Хянаад хариу өгсөн хэрэг		55	83			
Нийт шийдвэрлэсэн хэрэг. Үүнээс:		241	324			
Хуралдаанаар хянан шийдвэрлэсэн хэрэг		236	312			
Улсын Дээд шүүхийн нийт шүүгчдийн хуралдаанаар шийдвэрлэсэн		0	0			
Шинээр илэрсэн нөхцөл байдлын улмаас шүүхийн шийдвэрийг хянасан		5	12			
Үүнээс	Хэвээр үлдээсэн	162	217	67.2	67,0	-0,2
	Өөрчлөлт оруулсан	37	77	15.4	23,8	+8,4
	Хүчингүй болгосон	42	30	17.4	9,2	-8,2
Үлдэгдэл		42	20			

Хяналтын шатны шүүх 107 шийдвэр, магадлалыг өөрчилж хүчингүй болгосон нь нийт хянагдсан хэргийн 33,0 хувийг эзэлж байна.

Дөрөв. Бусад асуудлаар

Анхан шатны шүүхүүд бүгд 11849 (-839) хүнд захиргааны арга хэмжээ авсны дотор 665 (-17) хүнийг 5.8 (-4.8) сая төгрөгөөр торгож, 11079 (-927) хүнд баривчлах шийтгэл ногдуулжээ.

Захиргааны зөрчил гаргасан этгээд, хохирогч, тэдгээрийн хууль ёсны төлөөлөгч буюу өмгөөлөгчийн гаргасан гомдлоор захиргааны шийтгэл ногдуулсан 205 (+14) шийтгэврийг давж заалдах журмаар хянаснаас 134 буюу 65.4 хувьд хэвээр үлдээж, 61 буюу 29.8 хувьд өөрчлөлт оруулж, 10 буюу 4.8 хувийг хүчингүй болгожээ.

Тайлангийн хугацаанд шүүхүүд ялтныг хорих ял эдлэхээс хугацаанаас нь өмнө тэнсэн суллах тухай 1326 (-133) материалыг хянан хэлэлцэж, 12 (-10) санал дүгнэлтийг хэрэгсэхгүй болгож, 826 (-1) хоригдлыг эдлээгүй үлдсэн хорих ялаас нь тэнсэн суллаж, 8 (-32) хоригдлын хорих ялыг хорихоос өөр төрлийн хөнгөн ялаар сольж, 480 (-92) хоригдлын ял эдлэх дэглэмийг өөрчилжээ.

Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 58, 59 дүгээр зүйлд заасан үндэслэлээр 853 (-202) сэжигтнийг баривчлах тухай материалыг хүлээн авч, 797 (-197) сэжигтнийг баривчлах зөвшөөрөл олгож, 56 (-5) сэжигтнийг баривчлах зөвшөөрөл олгохоос татгалзжээ.

Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулийн 68 дугаар зүйлд зааснаар 2391 (-577) хүнийг сэжигтнээр, 2527 (-660) хүнийг яллагдагчаар цагдан хорьж, 262 (-66) хүнд цагдан хорих зөвшөөрөл олгохоос татгалзсан байна.

Иргэн, захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх явцад улсын тэмдэгтийн хураамжид 2 тэрбум 426,8 (-231) сая төгрөг, үүнээс анхан шатны шүүх 1 тэрбум 970 (-79,0) сая төгрөг, давж заалдах шатны шүүх 340,2 (-102,0) сая төгрөг, хяналтын шатны шүүх 116,6 (-47,8) сая төгрөгийг улс, орон нутгийн орлогод оруулахаар шийдвэрлэв.

Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлд заасан үндэслэлээр анхан шатны шүүхээс 447,4 (-79,2) сая төгрөг, давж заалдах шатны шүүхээс 220,3 (-23,6) сая төгрөг, хяналтын шатны шүүхээс 106.4 (+89,0) сая төгрөгийн улсын тэмдэгтийн хураамжийг зохигчдод буцаан олгохоор шийдвэрлэсэн байна.

Анхан шатны шүүхүүд нийт 71802 (-1781) хэрэг, маргааныг шийдвэрлэсний дотор эрүүгийн 6264 (+8), иргэний 44146 (-56), захиргааны 1387 (-109) хэрэг, 11849 (-839) захиргааны зөрчил, ялтныг ял эдлэхээс хугацаанаас нь өмнө тэнсэн суллах, үлдсэн ялыг өөр төрлийн хөнгөн ялаар солих тухай 1326 (-133) хүсэлт, 6886 (-652) хүнд баривчлах, цагдан хорих зөвшөөрөл олгох эсэх тухай асуудал хэлэлцжээ.

Ерөнхий харъяаллын анхан шатны шүүх болох сум, сум дундын шүүхийн нэг шүүгч дунджаар 239, дүүргийн шүүхийн нэг шүүгч дунджаар 349 хэрэг маргаан хянан шийдвэрлэсэн байна.

Аймгийн Захиргааны хэргийн шүүхийн нэг шүүгч дунджаар 14, нийслэлийн захиргааны хэргийн нэг шүүгч дунджаар 91 хэрэг хянан шийдвэрлэжээ.

Давж заалдах шатны шүүхүүд эрүүгийн 2016, иргэний 2102, захиргааны зөрчлийн 205 бүгд 4323 хэрэг хянан шийдвэрлэжээ. Аймгийн шүүхийн нэг шүүгч дунджаар 25, нийслэлийн шүүхийн нэг шүүгч дунджаар 129 хэрэг хянан шийдвэрлэсэн байна.

Хяналтын шатны шүүх буюу Улсын Дээд шүүх иргэний 1025, эрүүгийн 551, захиргааны 324, давж заалдах журмаар 521 нийтдээ 2421 хэрэг хянан шийдвэрлэсэн байна. Дээд шүүхийн нэг шүүгчид дунджаар иргэний хэрэг 205, эрүүгийн хэрэг 137, захиргааны 140 хэрэг ногдож байна.

УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН
СУДАЛГААНЫ ТӨВИЙН
ЗАХИРАЛ

Ч.НЯМСҮРЭН

ШҮҮХИЙН СТАТИСТИК,
ТООН МЭДЭЭЛЭЛ
ХАРИУЦСАН АХЛАХ
МЭРГЭЖИЛТЭН

Д.ОЮУНЧИМЭГ